

Wijbrand Hoek is opleider psychiatrie bij de Parnassia Groep. Hij is als hoogleraar Psychiatrie verbonden aan het UMCG en als bijzonder hoogleraar Epidemiologie aan Columbia University New York. Hij is plaatsvervangend hoofdredacteur van www.psychiatrienet.nl.

De bibliotheek, een paradijs

‘Ik stel mij het paradijs voor in de vorm van een bibliotheek’, schreef Jorge Luis Borges. Hij moet zo iets voor ogen hebben gehad als de bibliotheek op ons kliniekterrein, gehuisvest in een Victoriaanse villa onder de kastanjabomen, waar klassieke werken als die van Kraepelin, Freud en Bleuler rug aan rug staan met de jongste editie van Kaplan & Sadock. Dit paradijselijke oord heeft overigens vele vierkante meters moeten inleveren de laatste jaren. Wanneer ik er binnenloop, realiseer ik mij dat ik er al een tijd niet ben geweest, terwijl ik er als assistent en beginnend psychiater de deur platliep. De bibliotheek trekt tegenwoordig nog maar weinig ‘live’-bezoekers. Dat neemt niet weg dat er dagelijks veel klanten zijn en dat het de afdeling is met de hoogste klanttevredenheidsscore van ons instituut. Als ik ’s ochtends vroeg bedenk dat ik een bepaald artikel nodig heb en een mailtje naar de bibliotheek stuur, dan heb ik dat vaak al een uur later in mijn mailbox. De huidige aios ontvangen artikelen voor een referaat ook het liefst elektronisch en zullen niet meer spontaan gaan snuffelen in de bibliotheek.

Het belang van een bepaald artikel in een wetenschappelijk tijdschrift wordt onder andere uitgedrukt door de *impact factor* van dat tijdschrift. Deze maat geeft aan hoe vaak een artikel uit een bepaald tijdschrift werd geciteerd. De impact factor van een tijdschrift wordt berekend aan de hand van het gemiddeld aantal citaties per artikel, gepubliceerd in dat tijdschrift over de afgelopen twee jaar. Het *British Journal of Psychiatry*, bijvoorbeeld, heeft een impact factor van 8 over 2014, wat betekent dat de artikelen uit 2012 en 2013 gemiddeld 8 keer werden geciteerd in wetenschappelijke tijdschriften in 2014. Elk jaar verschijnen rond de zomer de nieuwe impact factors. De top 3 in de categorie psychiatrie – met impact factors van rond de 14 – wordt al jaren gevormd door *Molecular Psychiatry*, *JAMA Psychiatry* (voorheen *Archives of General Psychiatry*) en het *American Journal of Psychiatry*; in 2014 heeft bovendien *World Psychiatry* zich in dit rijtje van toptijdschriften gevoegd. De vraag blijft evenwel of dit nu werkelijk de belangrijkste tijdschriften zijn voor (behandelend) psychiaters. Uit een onderzoek naar het opvragen van artikelen in 2014 via het OVID-systeem, dat in veel ggz-instellingen wordt gebruikt, blijkt dat het *British Journal of Psychiatry* het meest populair is (met een score van maar liefst 20 van de 25 meest opgevraagde artikelen).

Niet alleen tijdschriften, maar ook onderzoekers en groepen van onderzoekers worden beoordeeld op basis van het aantal citaties.

Hiervoor wordt vaak de H-index gebruikt, genoemd naar Jorge E. Hirsch. De H staat voor het aantal (=H) artikelen dat ook tenminste H keer werd geciteerd. Bij het beoordelen van subsidieaanvragen voor onderzoek, maar ook bij hoogleraarsbenoeringen, wordt de H-index van de aanvragers of sollicitanten vaak vergeleken om tot een gewogen oordeel te komen.

Vanuit de klinische praktijk en de praktijk van het wetenschappelijk onderzoek wordt in toenemende mate kritiek geuit op de dominante rol van impact factors. Zelfs Randy Schekman, winnaar van de Nobelprijs voor de Geneeskunde in 2013, mengde zich in dit debat. Hij noemt publiceren in tijdschriften met een hoge impact factor ‘een loterij’ en hij houdt in plaats daarvan een pleidooi voor het publiceren in zogenaamde *open access journals*, die beter passen in het huidige digitale tijdperk.

Het open-access-publiceren van artikelen die alleen nog online in te zien zijn, zal ongetwijfeld verder toenemen. Dat is reuze handig en nog goed voor het milieu ook. Maar soms mis ik toch de mogelijkheid om ‘gewoon’ te kunnen bladeren in een tijdschrift of een boek. Ik prijs mij dan ook gelukkig dat ik in deze tijd van het nieuwe werken nog vaak gebruik mag maken van een kamer met een echte boekenkast, waarin ik mij een beetje in het paradijs kan voelen zoals Borges zich dat voorstelde. ←

‘Er wordt in toenemende mate kritiek geuit op de dominante rol van impact factors’